

A védjegyoltalom történeti aspektusai és hatályos szabályozása

Árkosy Lilla

*Doktoranda, Szegedi Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Email: arkosylla@gmail.com*

1. Bevezetés

A szellemi alkotások joga a történelem során mindig is szoros kapcsolatban állt az adott korban, illetve történelmi időszakban fennálló technikai fejlettség szintjével.¹ Korunkban a gazdasági társaságok vagyonának egyre nagyobb részét képezik a szellemi alkotások, egyre több munkavállaló hoz létre szellemi alkotásokat.² Ráadásul az információs társadalom létrejöttével új korszak kezdődött el a szellemi alkotások jogában, mivel XX. század második felétől rendkívüli módon felgyorsult a technikai fejlődés. Tagadhatatlan a szellemi alkotások felértékelődése napjainkra, amit rendkívül jól szemléltet az a tény is, hogy az egyes szellemi alkotások előszeretettel kerülnek alkalmazásra a piacgazdaságban résztvevő vállalatok, gazdasági társaságok által, versenyelőnyük megőrzése érdekében.³

A piacgazdaságban résztvevő áruk típusai, fajtái rendkívül sokrétűek lettek, felszaporodott a választható termékek, szolgáltatások száma. Ezáltal pedig a védjegyek jelentősége is előtérbe került. A termékek, illetve szolgáltatások megkülönböztetéséhez elengedhetetlen bizonyos ábrák, megjelölések, szavak, betűk, színek alkalmazása. A védjegy a piacgazdaságban rendkívül jelentős szerepet tölt be, hiszen megkülönböztető képessége révén segíti a fogyasztókat abban, hogy különbséget tegyenek az egyes áruk, szolgáltatások között. A kínálat olyan széleskörű már a piacon, hogy a gyártóknak egyenesen „rabul kell ejteniük” a fogyasztót termékükkel.⁴ Tehát a védjegy a piacgazdaság alappilléreinek is tekinthető, mivel megjelöli, azonosítja, illetve megkülönbözteti az általa megjelölt árut, szolgáltatást a többi forgalomban levő árutól, szolgáltatástól.⁵

Tanulmányom témájául azért választottam a védjegy jogi oltalmának létrejöttét, a védjegy jog fejlődését, illetve a védjegy vállalatjelző szerepének elemzését, mert egyrészt ezt a kimondottan jelentős jogterületet, valamint a védjegy jogintézményét a hazai jogirodalom átfogóan még nem dolgozta fel. Másrészt a kutatásaim során sokszor találkoztam a védjegy egyre erősödő jelentőségével, valamint a védjegyek vállalatjelző szerepének előtérbe kerülésével.

Ma már a védjegy jog egyik meghatározó kérdésköre, hogy a rendkívül hosszú jogfejlődés eredményeként létrejött védjegy jog hagyományos szabályozási struktúrája, illetve az ezek alapján kialakult bírói gyakorlat képes-e maradéktalanul eleget tenni a növekvő igényeknek, vagy szükséges esetleg újabb rendelkezések meghozása a fennálló joghézagok kitöltésére, a jogszolgáltatás segítésére.

¹ Jakab Éva: *Szerzők, kiadók, kalózok: A szellemi alkotások védelmének kialakulása Európában*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2012. 13.

² Grad-Gyenge Anikó: *Búcsú a szellemi alkotások jogától? – A szerzői jog és az iparjogvédelmi oltalmi formák polgári jogi védelme a magyar magánjogban*. <http://ptk2013.hu/szakcikkek/grad-gyenge-aniko-bucusu-a-szellemi-alkotasok-jogától-a-szerzői-jog-es-az-iparjogvédelmi-oltalmi-formak-polgari-jogi-vedelme-a-magyar-maganjogban/1776> (2014. november 4.).

³ Görög Márta: *Szabályozási állandók és változók a know how/ üzleti titok védelme körében*. Kézirat, 1.

⁴ Szalai Péter: *A megkülönböztető képesség jelentése a védjegy jogban*. PhD értekezés, Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Győr, 2014. 5.

⁵ Uo. 4.

Tanulmányom jogi kérdésekkel foglalkozik, jogintézményeket kíván elemezni, így tanulmányom közvetlen tárgya maga a védjegy mint jogintézmény. Foglalkozom emellett a magyar védjegy történettel, a jogtörténeti védjegyfogalommal, illetve azzal, hogy mely fogalmi elemekkel került meghatározásra a védjegy a korábbi és a hatályos védjegy törvényekben, tankönyvekben. Továbbá részletezem a *Szladits Károly* által megfogalmazott védjegyfogalmat is. A tanulmányomban először Szladits Károly életéről, majd munkásságáról írok röviden. Ezt követően a Szladits-féle tankönyvben megfogalmazott, majd a hatályos védjegy fogalmat vonom elemzés alá. Végezetül összehasonlítom e két definíciót.

2. Szladits Károly élete

A magyar magánjog kiemelkedő alakja 1871. december 27-én, Dunaszerdahelyen született.⁶ Édesapja, aki először ügyvéd, majd szolgabíró volt, korán elhunyt.⁷ Az ifjú Szladits ezt követően Pozsonyba költözött édesanyjával, ahol nyelveket és gyorsírást tanult, illetve már ekkor órákat kellett adnia a megélhetésért.⁸

Nagybátyja *Gutter János* alezredes, aki katonaként szolgált, unokaöccse fizikumának edzését tartotta szem előtt.⁹ Megtanította őt úszni, korcsolyázni, lovagolni, vívni és ezeken kívül még számos gyalogtúrát is tettek együtt.¹⁰ Többek között bejárták Alsó-Ausztriát és az osztrák Alpok egy részét; szintén nagybátyjával jutott el Svájcba, Dél-Németországba és Párizsba is.¹¹ Ő tanította meg a gyorsírást is, amelyben Szladits később számos pályadíj nyertese lett.¹² Budapesten tanult jogot, majd 1895-ben királygyűrűs doktorrá avatták, 1896-ban pedig ügyvédi vizsgát tett.¹³ 1898-ban fogalmazóvá, majd ugyanebben az évben albíróvá nevezték ki.¹⁴ Megválasztották a magyar jogászegyesület titkárává, dolgozott törvényszéki bíróként és a községi közigazgatási tanfolyam előadójaként is.¹⁵ Munkásságával rendkívüli módon járult hozzá a magyar magánjog fejlődéséhez. 1915-ben miniszteri tanácsosi rangot, majd 1917-ben nemesi címet kapott.¹⁶ Magánjogi vázlatának harmadik kiadására szintén 1917-ben került sor Budapesten, illetve ebben az évben lett a Budapesti Tudományegyetem rendes tanára is.¹⁷ A világháborút követően kialakult joganyagot 1926-ban tette közzé pótfüzetként *Magánjogunk újabb szabályai 1917-1925* címmel.¹⁸ Ezt követően a magánjog egész joganyagát feldolgozó négy kötetes kézikönyv írásába kezdett, amely Budapesten, 1933 októberében jelent meg Grill Károly könyvkiadó gondozásában.¹⁹

A magyar magánjognak szinte minden szegmentumával foglalkozott, a német, illetve osztrák magánjog feltétel nélküli utánzása ellen küzdő *Grosschmid Béni* követője volt.²⁰ 1932-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező, majd 1943-ban rendes tagjává

⁶ Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái*. <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/> (2015. január 20.).

⁷ Uo.

⁸ <http://dt.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/322-szladits-karoly> (2015. január 19.).

⁹ Szinnyei: *i. m.*

¹⁰ <http://dt.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/322-szladits-karoly>.

¹¹ Szinnyei: *i. m.*

¹² Uo.

¹³ Uo.

¹⁴ <http://dt.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/322-szladits-karoly>.

¹⁵ Szinnyei: *i. m.*

¹⁶ <http://dt.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/322-szladits-karoly>.

¹⁷ Szladits Károly: *A magyar magánjog vázlat*, Budapest, 1933. Előszó a negyedik kiadáshoz, 1.

¹⁸ Uo.

¹⁹ Uo.

²⁰ Szinnyei: *i. m.*

választották.²¹ 1932-33-ban és 1938-39-ben a Jog- és Államtudományi Kar dékánja volt, majd 1948-ban nyugdíjazták.²² Szintén 1948-ban Szalay László-éremmel, illetve 1952-ben a 80. születésnapján Népköztársasági Érdemrenddel tüntették ki.²³ 1953-ban a jogászok közül először ő kapott Kossuth-díjat egész élete munkásságáért.²⁴ Végül 1956. május 22-én hunyt el Budapesten.²⁵

Szladits Károly munkái:

1. *A házasságkötés szabályai*. Budapest, 1899. (Grill-féle Jogi Könyvtár VII.).
2. *Kritikai tanulmányok a politikai törvénykönyv tervezetéről*. (Grill-féle Jogi Könyvtár VII.), 1901-1902.
3. *A magyar magánjog vázlata*. A bánya-, csőd-, kereskedelmi- és váltójog alapelveivel. (Grill-féle Jogi Könyvtár VII.), 1902.
4. *Magyar magánjog*. Általános rész. Személyjog és Öröklési jog. (Grill-féle Jogi Könyvtár VII.), (1902.)
5. *Az egyesületi jogról* (Grill-féle Jogi Könyvtár VII.).

3. Szladits és a védjegy

A következőkben Szladits Károly szerepéről a védjegyoltalomban *A magyar magánjog vázlata* című munkája alapján, és a Szladits-féle védjegy meghatározás vonom elemzés alá.

A védjegyoltalom története a magyar magánjogban 1890-től datálható, mivel az akkori önálló magyar országgyűlés ekkor fogadta el az első magyar védjegy törvényt az 1890. évi II. törvénycikket.²⁶ Azonban az 1858. évi osztrák védjegy törvény Magyarországra is kiterjedő hatálya alapján már létezett a védjegy jog Magyarországon is, sőt már egyes osztrák, illetve magyar eredetű védjegyek lajstromozásra is kerültek.²⁷

Jogtörténeti aspektusból Szladits művének elemzése előtt még fontos megvizsgálni az 1890. évi magyar védjegy törvény által bevezetett rendelkezéseket: például a 10 éves oltalmi idő meghatározása, szemben a korábbi korlátlan oltalmi idővel; bevezetésre került annak a lehetősége, hogy több védjegyet jegyeztessen be ugyanazon kérelmező; újítás volt még az áruk megjelölése a lajstromozás iránti kérelemben; és felállításra került a központi védjegylajstrom; illetve újdonságként vezették be a külföldi védjegyek oltalmát viszonyosság esetén.²⁸

Eleinte nagyon kevés védjegy került bejelentésre magyar viszonylatban.²⁹ 1875-ben ezek száma még alig érte el az évi 10 bejelentést, majd ezt követően 1878-ban már évi 43-ra emelkedett a bejelentések száma.³⁰

²¹ <http://dti.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/322-szladits-karoly>.

²² Uo.

²³ Uo.

²⁴ Szinnyei: *i. m.*

²⁵ <http://dti.ogyk.hu/hu/gyujtemenyismertetok/konyvek/szerzoi-eletrajzok/item/322-szladits-karoly>.

²⁶ Vida Sándor: A magyarországi védjegyoltalom története. *Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle*, 7. (117.) évf. 4. szám 2012. 52.

²⁷ Uo.

²⁸ Uo. 55.

²⁹ Uo. 53.

³⁰ Uo.

Ezt követően az 1895. évi XVI. törvénycikk bevezette, hogy a kizárólag szavakat tartalmazó megjelölések is lajstromozásra kerülhetnek, ide értve ezen megjelölések különös írásmóddal való megjelenítését, valamint e törvény kiterjesztette a védjegytilrési okokat.³¹

Hazánk első modern szabadalmi törvénye az 1895. évi XXXVII. tc., amely már alanyi jogként említi az oltalomra való igényt.³² A védelemnek tárgyát, az ember által megalkotott, kreativitása által létrehozott szellemi produktum képezi.³³

Kérdéses azonban, hogy e védelem biztosítása hogyan valósuljon meg? Szervezeti szempontból megjelenik egyfajta kettősség, azaz egy adminisztratív és egy jogszolgáltató feladattal szembesülünk.³⁴ Szintén e funkciók kettőssége mutatkozik meg abban, hogy a XIX. században az oltalomból eredő jogvitákat kötelmi követelésként a rendes bíróságok előtt lehetett érvényesíteni, azonban az engedély megadásáról egy közigazgatási szerv döntött.³⁵ A Párizsi Unió Egyezmény (továbbiakban: PUE) a szabadalmi jog nemzetközivé válásával egyidejűleg meghatározta azon minimális követelményeket, amelyek betartásával a szerződésben részes egyes országok nemzeti szabályozásának közelítését tűzte ki célul.³⁶ A részes országok kötelezték magukat arra, hogy „*az ipari tulajdon védelmére külön hivatalt rendeznek be.*”³⁷ A PUE 12. cikkének értelmében ennek a hivatalnak fő funkciója az ipari tulajdonjogok védelme, tehát nem csak adminisztratív feladatok ellátására, hanem az engedély megadásával kapcsolatos kérdések elbírálására is jogosult, ezáltal pedig valódi jogvédelmet biztosít.³⁸

Az 1908. évi XII. törvény, amely az 1907. október 8-án kötött állami szerződést iktatta törvénybe jelentős változást hozott a védjegy jog területén, mivel e szerződés önrendelkezési jogot biztosított a magyar törvényhozás számára.³⁹ Tehát Magyarország védjegyügyekben önállóvá, vagyis Ausztriától függetlenné vált.⁴⁰

Az 1890. évi törvényt módosította az 1913. évi XII. törvény, majd az I. világháború után egyéb újításokat írt elő az 1920. évi XXII. törvény, amelynek szabályai lehetőséget teremtettek az együttes védjegy oltalmára is.⁴¹ A törvények mellett a magyar magánjog kiemelkedő képviselői tankönyvekben, cikkekben, tudományos értekezésekben is igyekeztek meghatározni a védjegy fogalmát.

Szladits Károly tankönyvében is már meghatározásra kerül az eszmei tulajdon, amelynek értelmében ekkor még tulajdon tárgyát csak dolog, mégpedig testi dolog (*res corporalis*) képezhette, azonban elismerést nyert, hogy előfordulhatnak a dolgokon felül más jellegű, úgynevezett eszmei tulajdon is, amelyek jogosultjának a törvény a tulajdonhoz hasonló kizárólagos (*in rem*) hatalmat, abszolút jogot nyújt: „*tulajdon tárgya csak dolog (testi tárgy) lehet. Vannak azonban a dolgokon kívül másnemű, eszmei javak is, amelyek tekintetében a törvény az arra jogosultnak a tulajdonhoz hasonló kizárólagos hatalmat (abszolút jogot) biztosít. Ily értelemben beszélhetünk eszmei tulajdonról.*”⁴²

Ezekre a kizárólagosságot biztosító jogokra jellemző, hogy egy meghatározott gondolati jellegű produktumnak, adott formában megnyilvánuló eszmének biztosítanak védelmet a

³¹ Vida: i. m. 56.

³² Papp László: *Rendes bíróság – különbíróság. A szabadalmi jogszolgáltatás megszervezésének elméleti kérdései a századfordulón.* Kézirat, 3.

³³ Jakab: *Szerzők, kiadók, kalózkod...* 13.

³⁴ Papp: i. m. 3.

³⁵ Uo. 4.

³⁶ Uo. 4.

³⁷ Párizsi Unió Egyezmény (PUE), 12. cikk.

³⁸ Papp: i. m. 4.

³⁹ Vida: i. m. 56.

⁴⁰ Uo.

⁴¹ Uo. 57.

⁴² Szladits: i. m. 362.

jogosulatlan felhasználás, valamint egyéb visszaélésekkel szemben.⁴³ Meghatározásra kerül továbbá, hogy az eszmei javak gazdasági javak is, mivel forgalomképesek, valamint pénzben kifejezhető vagyoni értékkel bírnak.⁴⁴

Szladits szerint alapjában két csoportot lehet elkülöníteni: az egyik alcsoportot a szerzői jog képezi, amely a művészi, irodalmi és írói alakban létrejött produktumokat részesíti védelemben.⁴⁵ Itt a vagyoni jogok védelme mellett előtérbe kerülnek az alkotók személyiségi jogainak, az alkotók alkotásukhoz fűződő érdekeinek a védelme egyaránt.⁴⁶ A másik csoportba az ipari tulajdon tartozik, amelynél inkább a gazdasági érdek áll a védelem középpontjában.⁴⁷ Ide sorolhatjuk a vállalkozásokkal kapcsolatos, gazdasági jelentőségű szellemi produktumokat, találmányokat, mintákat, megjelöléseket, amelyek elősegítik a gazdasági élet piaci szereplőinek, egyes tárgyainak, áruinak a másiktól való megkülönböztetését (védjegyek).⁴⁸ A védjegyeknek már ekkor jelentős szerepe volt a kereskedelemben, az abban résztvevő áruk, szolgáltatások megkülönböztetésében, azonosításában. Így igény merült fel a védjegyek szabályozására, pontos definiálására.

A védjegy a következőképpen került meghatározásra Szladits által: „*a védjegy oly jelvény, mely a kereskedelmi forgalomra szánt árunak hasonló árutól való megkülönböztetésére szolgál (védjegy lehet például bizonyos kép, mondat, szó, sőt betű vagy szám is).*”⁴⁹

Tehát itt már megfogalmazásra kerül, hogy a védjegy az jelvény. Azonban a jelvény fogalmának pontos definiálása elmarad. Megjelenik viszont a megkülönböztető képesség, mint a védjegy egyik legfontosabb fogalmi eleme. Ugyanis ez a védjegyek fő ismérve, hiszen a védjegynek ez az elsődleges funkciója. Továbbá magának a védjegyoltalom megadásának is egyik feltétele már ekkor, hogy az adott jelvény (megjelölés) rendelkezzen megkülönböztető képességgel. Ennek hiányában meg kell tagadni az oltalmat a lajstromozásra bejelentett jelvénytől.⁵⁰

A XIX. században számos ország, köztük Magyarország, Németország, Svájc, Ausztria, USA, Franciaország, Kanada is egy elkülönült önálló hivatalt hozott létre az ipari tulajdonjogok védelme érdekében, míg más szintén a Párizsi Unió Egyezményben részes tagállamokban az engedélyezésről egy alárendelt szerv döntött.⁵¹

4. A védjegy-fogalom hatályos jogi szabályozásának vizsgálata a jogtörténeti előzmények fényében

Az emberi alkotó elme által kreált legkülönfélébb alkotások sajátos szabályozást igényelnek, mert e szellemi termékek lényegét nem fizikai valójuk, hanem a termékben megtestesülő elvont alkotás adja, vagyis e produktumok az évszázadok alatt megvalósuló tudományos és technikai fejlődés vívmányai.⁵²

Ahhoz, hogy e terület szabályozása hatékony legyen, szem előtt kell tartani bizonyos érdekeket, amelyek közül alapvető érdek a szellemi termékek alkotásának az ösztönzése, serkentése.⁵³ Ez viszont csak úgy biztosítható, ha a törvényi szabályozás megfelelő védelmet

⁴³ Szladits: *i. m.* 362.

⁴⁴ Uo. 363.

⁴⁵ Szladits: *i. m.* 363.

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ Uo.

⁴⁸ Uo.

⁴⁹ Uo. 368.

⁵⁰ Szalai: *i. m.* 4.

⁵¹ Papp: *i. m.* 4.

⁵² Jakab: *Szerzők, kiadók, kalózok...* 13.

⁵³ Grad-Gyenge: *i. m.*

nyújt a szellemi alkotás létrehozójának, ezáltal méltányolva a szellemi alkotást, illetve ösztönözve a további alkotó munkát.⁵⁴

A szellemi alkotások jogának, valamint a védjegyjognak a viszonylagos önállósága abból ered, hogy a területén létrejövő jogviszonyok jellegzetes, specifikus tárggyal bírnak, illetve sajátos jogviszonyai külön törvényekben kerülnek szabályozásra, vagyis tételes jogi alapokkal rendelkeznek.⁵⁵

A korszerűsítések, illetve módosítások eredményeként kialakult hatályos szabályozás, az 1997. évi IX. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló törvény (továbbiakban: Vt.) kimondja, hogy a védjegyoltalom tárgya a megkülönböztetésre alkalmas megjelölés lehet. A Vt. 1. § (1) bekezdés értelmében: *védjegyoltalomban részesülhet minden grafikai ábrázolható megjelölés, amely alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen más áruitól vagy szolgáltatásaitól.*

Hatályos védjegy törvényünk taxatív felsorolja, hogy mely megjelölések részesülhetnek védjegyoltalomban 1. § (2) bekezdés alapján: *Védjegyoltalomban részesülő megjelölés lehet különösen: a) szó, szóösszetétel, beleértve a személyneveket és a jelmondatokat; b) betű, szám; c) ábra, kép; d) sík- vagy térbeli alakzat, beleértve az áru vagy a csomagolás formáját; e) szín, színösszetétel, fényjel, hologram; f) hang; valamint g) az a)-f) pontokban felsorolt egyes megjelölések összetétele.*

Ezt követően a jogszabály meghatározza a feltétlen⁵⁶ és a viszonylagos kizáró okokat⁵⁷ is, amelyek fennállása esetén nem részesülhet védjegyoltalomban az adott megjelölés. A Vt. rendelkezik továbbá a védjegyoltalom korlátaival,⁵⁸ a védjegyoltalomból eredő jogokról⁵⁹ és kötelezettségekről, valamint a védjegyoltalom tartalmáról,⁶⁰ illetve időtartamáról⁶¹ is. Azonban a védjegyoltalom az adott megjelölésre, nem általánosságban keletkezik, hanem pontosan meghatározott árukon, szolgáltatásokon áll fenn, amelyek meghatározása a bejelentő feladata, és amelyeknek sem a köre, sem az áru-jegyzéke nem bővíthető a bejelentés után.

Magyarországon a védjegy jog a szellemi alkotások jogába, a polgári jogba tartozik mind a magyar civilisztika állásfoglalása, mind az áruviszony-elmélet szerint, továbbá a struktúra-elmélet közvetítői nézőpontja értelmében is, és ezen a szemléleten az új Ptk. sem módosított.⁶²

A védjegy az árujelzők leglényegesebb fajtája, amely a szellemi alkotások jogában, azon belül is az iparjogvédelem körében helyezhető el, illetve ami azt a célt szolgálja, hogy árukat, szolgáltatásokat megkülönböztessen egymástól, illetve azonosítsa, és a fogyasztót ellássa a megfelelő tájékozódáshoz szükséges információkkal.⁶³ Rendkívül fontos fogalmi eleme a védjegynek a megkülönböztető képessége, mivel ezen tulajdonságának köszönhetően alkalmas arra, hogy funkcióit és meghatározott szerepét betöltse.

⁵⁴ Grad-Gyenge: *i. m.*

⁵⁵ Lontai Endre – Faludi Gábor – Gyertyánfy Péter – Vékás Gusztáv: *Magyar polgári jog.* Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2012. 9.

⁵⁶ 1997. évi IX. tv. 2.§.

⁵⁷ Uo. 4. §.

⁵⁸ Uo. 15. §(1).

⁵⁹ Uo. 9. § (1).

⁶⁰ Uo. 12. §(1). A védjegyoltalom alapján a védjegyjogosultnak kizárólagos joga van a védjegy használatára.

⁶¹ Uo. 11. §(1). A védjegyoltalom a bejelentés napjától számított tíz évig tart. (2) A védjegyoltalom további tíz-tíz éves időtartamra megújítható. Megújítás esetén az újabb oltalmi idő az előző oltalmi idő lejáratát követő nappal kezdődik.

⁶² Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás: *i. m.* 9.

⁶³ Bacher Gusztáv: 1997. évi IX. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról, in: Faludi Gábor – Lukácsi Péter (szerk.): *A védjegy törvény magyarázata.* HVG-Orac Kiadó, Budapest, 2014. 31.

A védjegy multifunkcionális, mivel rendkívül sok funkciót tölt be a gazdasági életben, amelyek megnevezésre is kerülnek hatályos védjegy törvényünk preambulumban.⁶⁴ Elsődlegesen a védjegy megkülönböztető funkciója emelendő ki, hiszen ezen tulajdonságának köszönhetően képes arra, hogy árukat és szolgáltatásokat más áruktól és szolgáltatásoktól megkülönböztessen.⁶⁵ Továbbá a védjegy e jellemzőjén alapszik a gazdasági életben részt vevő versenytársak közötti verseny, illetve a fogyasztók ez alapján tudnak választani és tájékozódni.⁶⁶ Másodsorban ki kell emelni a védjegy vállalatjelző szerepét: a védjegy jelenti, illetve teremti meg a kapcsolatot az általa megjelölt áru, szolgáltatás és az azt gyártó vállalkozás között.⁶⁷ Harmadsorban jelentős a védjegyek minőségjelző szerepe is.⁶⁸

Az adott védjegy általában a reklámozás legfőbb eszköze a védjegy jogosult vállalat vagy cég számára, ugyanis a védjegy az árusított termék, a nyújtott szolgáltatás minőségét is tanúsítja.⁶⁹ Így negyedik funkcióként a reklámfunkció érdemel említést. Hisz a védjegy a megjelölt árura vonatkozó információkat tartalmazza, közvetíti a fogyasztó felé.⁷⁰ Megemlíthetjük még a védjegy azon szerepét, hogy jelentős funkciója van a *know how*, a technológia rendelkezésre bocsátásában.⁷¹ Továbbá kiemelhető még a védjegyek jelentősége a franchise-szerződések esetében is.⁷²

5. A hatályos védjegy-fogalom összehasonlítása a Szladits Károly által meghatározott védjegy fogalommal.

Szladits fejtegetéseit és a hatályos jogot összevetve megállapítható, hogy a védjegy jogintézményét igen hasonlóan szabályozták egykor és most. A hatályos törvényi definícióhoz hasonló fogalmi elemekkel került meghatározásra a védjegy fogalma már Szladits Károly tankönyvében.⁷³

Szintén hasonlóságot mutat a napjainkban alkalmazandó rendelkezésekkel az is, hogy az adott védjegy kizárólagosságának használatát, és az ehhez való jogot a kereskedelmi és ipari kamaránál belajstromozással lehetett biztosítani, amely belajstromoztatott védjegyekről a szabadalmi bíróság központi lajstromot (nyilvántartás céljából) is vezetett⁷⁴ – egyébiránt napjainkban is szükséges a lajstromozása a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál. Ezt követően Szladits a kereskedelmi jog szabályozási körébe utalja a védjegyek részletesebb tárgyalását, ma viszont a Védjegy törvény szabályozza és háttérjogszabályként a Ptk.⁷⁵ A szabadalmi szemlélettel már találkozunk a találmányi kizárólagossághoz kapcsolódó privilégiumlevelek⁷⁶ vagy törvényi rendelkezések vizsgálata esetén.⁷⁷ Az oltalom ebben az időszakban privilégiumlevél képében nyilvánult meg.⁷⁸ Ezek kiadása az uralkodó

⁶⁴ Bacher: *i. m.* 31.

⁶⁵ Uo. 31.

⁶⁶ Bacher: *i. m.* 31.

⁶⁷ Uo.

⁶⁸ Uo.

⁶⁹ Uo. 193.

⁷⁰ Uo. 31.

⁷¹ Uo.

⁷² Uo.

⁷³ Szladits: *i. m.* 368.

⁷⁴ Uo.

⁷⁵ Uo.

⁷⁶ Az első kizárólagosságot biztosító privilégiumlevelet *Bartolomeo Verde* kapta 1332-ben, amelyet további velencei privilégiumok követtek, valamint e gyakorlatnak az összegzése volt az 1474-es velencei dekrétum, ami az első szabadalmi jogra irányuló normatív rendelkezés.

⁷⁷ Papp: *i. m.* 2.

⁷⁸ Uo. 3.

diszkrecionális jogköre volt.⁷⁹ Így csak onnantól kezdve lehet a szabadalmi hatóságok szervezetéről beszélni, amikortól ez a diszkrecionalitás objektív feltételeken alapuló alanyi joggá formálódott.⁸⁰

Mindkét definícióban ugyanazon fogalmi elemek szerepelnek, csak eltérő elnevezéssel, továbbá hasonlóak a védjegy ismérvei is mindkét esetben. Míg Szladits a jelvény kifejezést használja, addig a hatályos védjegy törvény a megjelölést. A korábbi védjegyfogalomban a kereskedelmi forgalomra szánt kifejezés utal arra, hogy kizárólag az olyan jelvények lehetnek védjegyek, amelyek a kereskedelmi forgalomban résztvevő árukat különböztetik meg a más személyek – szintén a kereskedelmi forgalomban résztvevő – hasonló árujától.

Szintén azonosságot mutat a megkülönböztetésre való alkalmasság mint a lajstromozás alapfeltétele. Azonban ez a megkülönböztető képesség, mint a védjegy legfontosabb funkciójának az alapja, nem mondható egzakt, konkrét, mivel a differens megjelölések egymástól eltérő mértékben alkalmasak az általuk megjelölt produktumok megkülönböztetésére.⁸¹ Mindezek alapján megállapítható, hogy az egyes védjegyek hatékonysága különböző: vannak hatékonyabb védjegyek és kevésbé hatékonyak. Az adott megjelölés lajstromozásához viszont elegendő a megkülönböztető képesség megléte, annak minimális foka.⁸² Eltérő szavakkal, de azonos tartalommal volt szabályozva már ekkor is a védjegy.

A védjegy törvényben meghatározott fogalma egységesnek mondható. Az évek során kifejlődő védjegyfogalom teljes körűen meghatározza, hogy mely megjelölések lehetnek védjegyyaltalom tárgyai, mely feltételek fennállása esetén.

A védjegy az árujelzők csoportjába tartozik, mivel individualizál, ezáltal ez az árujelzők legfontosabb fajtája. Ugyanakkor ezzel szoros kapcsolatban álló szerepe, hogy ne csak a megjelölt árura, hanem az azt gyártó vállalatra, a szolgáltatást nyújtó cégre is utaljon.

A valamely vállalkozás által használt védjegy sokszor az adott firma kereskedelmi stratégiájának az olyan eszköze, amelyet a termék, szolgáltatás származásának, minőségének szavatolása mellett, hirdetési, reklámozási célból vagy a fogyasztói társadalom bizalmának létrehozását célzó jó hírnév megszerzése végett használnak.⁸³

A vállalatok által egyre inkább használt szellemi tulajdoni forma a védjegy, mivel a gazdasági életben nélkülözhetetlenek a védjegyek. Ugyanis a tömörített, szimbolikus információkat szolgáltató védjegy új termékek vagy szolgáltatások bevezetésekor alkalmas arra, hogy a fogyasztók figyelmét felkeltse.⁸⁴ Vagy akár arra is, hogy a már jól bevált régebbi termékek, szolgáltatások mellett újabakat is igénybe vegyen az adott személy.⁸⁵ Tehát a védjegy e minőségjelző, vállalati jelző, árujelző és reklámozási funkciói által a vállalkozói jóhírnév, piaci jelentőség hordozója.⁸⁶

Az Európai Unió Bírósága részletezte a védjegy beruházási funkciójának védelmével kapcsolatosan, hogy ha a versenytárs azáltal, hogy a fent említett védjeggyel megegyező jelölést alkalmaz olyan termékekkel illetve szolgáltatásokkal összefüggésben, amelyek ennek a szóban forgó védjegynek az árujegyzékében szerepelnek, akkor a versenytárs ezzel sérti a védjegy beruházási funkcióját.⁸⁷

⁷⁹ Papp: *i. m.*

⁸⁰ Uo.

⁸¹ Szalai: *i. m.* 312.

⁸² Uo.

⁸³ Bacher: *i. m.* 194.

⁸⁴ Uo.

⁸⁵ Uo.

⁸⁶ Uo.

⁸⁷ Uo.

Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata⁸⁸ alapján a védjegy kulcsfontosságú szerepe az, hogy igazolja az adott védjeggyel megjelölt termék vagy szolgáltatás származását a végső vagy az egyéb felhasználók számára, ezáltal biztosítva azt is, hogy a fogyasztó képes legyen megkülönböztetni más vagy mások áruitól, illetve szolgáltatásaitól az összetévesztés esélye nélkül az adott védjeggyel megjelölt szolgáltatást.⁸⁹

Ezt rendkívül jól szemlélteti az alábbi jogeset. A nemzeti eljárást a *L'Oréal SA*, a *Lancôme Parfums et Beauté & Cie*, valamint a *Laboratoires Garnier & Cie* (a továbbiakban: L'Oréal) a L'Oréal vállalati csoportba tartozó cégek indították. A L'Oréal számos védjeggyel rendelkezett az általa gyártott parfümök vonatkozásában. A *Bellure NV*, belga jog szerinti cég 1996-ban, illetve 2001-ben forgalmazta a *creation lamis* és *dorall* sorozat termékeit az európai parfümpiacokon; a termékeket az általa választott kivitelezésben egy harmadik országban gyártatta. A *Starion International Ltd.* (a továbbiakban: Starion) ezeket a parfümöket a Bellure-től szerezte be, és nagykereskedők, valamint diszkontáruházak útján (*hard discount*) forgalmazta az Egyesült Királyságban. A *Starion a stitch* sorozatba tartozó parfümöket is forgalmazott Nagy-Britanniában. A *Malaika Investments Ltd.*, amely „*Honeypot Cosmetic & Perfumery Sales*” kereskedelmi név alatt végzi tevékenységét (a továbbiakban: Malaika), a *creation lamis* sorozatba tartozó parfümutánczatokat forgalmazott az Egyesült Királyságban, amelyeket a Stariontól szerzett be. E három sorozatba tartozó parfümök a L'Oréal által gyártott parfümök utánzatai voltak, és azokat rendkívül alacsony kiskereskedelmi áron (kevesebb, mint 4 angol fontért) értékesítették (perösszefoglaló, 9. pont).⁹⁰ Parfümjeinek az Egyesült Királyságban való forgalmazásánál a Starion és a Malaika – a kiskereskedőknek továbbított – összehasonlító listákat (a továbbiakban: összehasonlító listák) alkalmazott, amelyek az illat hasonlósága alapján minden egyes ilyen parfümöt egy luxusparfümnek feleltettek meg, ez utóbbit a L'Oréal szóvédjegyére utalással határozták meg. Ezek a listák a *l'oréal*, a *trésor*, a *miracle*, az *anaïs-anaïs* és a *noa noa* szóvédjegyei szerepeltek (perösszefoglaló, 10. pont).⁹¹ A L'Oréal védjegybitorlási keresetet indított a brit Törvényszék (*High Court of Justice*) előtt többek között a Bellure-rel, a Starionnal és a Malaikával szemben. Arra hivatkozott, hogy az összehasonlító listák Starion és Malaika általi alkalmazása azon jogok megsértésének minősül, amelyek őt a *trésor*, a *miracle* és a *noa noa* szavak védjegyeihez, valamint a *noa* szó és ábrás védjegyeihez fűződő oltalom alapján megilletik, és e jogsértést a védjegyekről szóló 1994. évi brit törvény (a továbbiakban: védjegyekről szóló törvény) 10. cikkének (1) bekezdése tiltja, amely a 89/104 irányelv (a továbbiakban: védjegyjogi irányelv) 5. cikke (1) bekezdésének a) pontját ültette át a brit jogba.

Másrészt a L'Oréal hivatkozott arra, hogy a *trésor*, a *miracle* és a *noa* parfüm nevének, üvegének és dobozának utánzása jogsértő, és e jogsértést a védjegyekről szóló törvény 10. cikkének (3) bekezdése tiltja, amely a védjegyjogi irányelv 5. cikkének (2) bekezdését ültette át a belső jogba (perösszefoglaló, 12. pont). A Törvényszék helyt adott a kereset összehasonlító listák alkalmazása ellen irányuló, a védjegyekről szóló törvény 10. cikkének (1) bekezdésén alapuló részének, az ugyanezen törvény 10. cikkének (3) bekezdésén alapuló részének viszont csak részben adott helyt, mivel úgy vélte, hogy csupán a *trésor* dobozának és a *miracle* parfümös üvegének védjegye tekintetében valósult meg a védjegybitorlás (perösszefoglaló, 13. pont). A Starion és a Malaika (a továbbiakban: a fellebbező cégek) az ítélettel szemben a Fellebbviteli Bírósághoz (*Court of Appeal*) fellebbeztek. A L'Oréal csatlakozó fellebbezést nyújtott be a *trésor* és a *miracle* szóvédjeggyel, továbbá a *trésor*

⁸⁸ C-53/11. P. sz. ügy, *OHIM kontra Nike International*, C-190/10. sz. ügy, *Génesis kontra Boys Toys és Administración del Estado*, C-334/11. P. sz. ügy *Lancôme kontra OHIM*.

⁸⁹ Bacher: i. m. 194.

⁹⁰ <http://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201101-pdf/03.pdf> (2015. február 12.).

⁹¹ Uo.

parfümös üvegének és a miracle dobozának védjegyével kapcsolatos bitorlás megtörténtének megállapítása érdekében (perösszefoglaló, 14. pont). A Fellebbviteli Bíróság a L'Oréal csatlakozó fellebbezését elutasította, és úgy határozott, hogy a fennálló jogvita megoldása érdekében előzetes döntéshozatalra az Európai Bíróság elé terjeszti a problémás kérdéseket.⁹²

Az Európai Bíróság a felek, valamint az Európai Bizottság, Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Lengyelország és Portugália kormánya képviselőinek meghallgatását, illetve észrevételeik értékelését követően 2009. június 18-án hozott ítéletet.

Ebben összefoglalóan azt mondja, hogy miként azt a kérdést előterjesztő bíróság is kifejtette, az olyan összehasonlító listák alperesek által történő alkalmazása, amelyeken azon védjegyek szerepelnek, amelyeknek jogosultjai a L'Oréal és társai, jogellenes. A L'Oréal és társai által forgalmazott minőségi parfümökéhez hasonló csomagolások és parfümös üvegek alkalmazása, amelyek szó és ábrás védjegyekkel védettek szintén jogellenes (ítélet, 31. pont).⁹³

Hiába rendelkezünk azonban „szuper” védjeggyel vagy esetleg többel is, hiszen ha átütő sikere van egy versenyeszköznek, akkor azt előbb vagy utóbb támadják, átveszik, jogosulatlanul felhasználják vagy más módon visszaélnék vele. Ezáltal a jó "brand" és a sikeres védjegy veszélybe kerül. Ezért már a bejelentés benyújtásakor figyelemmel kell lenni a veszélyekre.⁹⁴ A jövőbeli esetleges problémák elkerülése érdekében nevünk, illetve védjegyünk megválasztásakor rendkívüli gondossággal kell eljárni, érdemes akár szakember bevonásával részletes név-, illetve védjegykutatótást végezni.

6. Összegzés

A védjegyjog folyamatosan fejlődik. Mind keletkezésénél, mind fejlődésénél jelentős hajtóerőt képviselnek a modern alapelvek, irányzatok, elgondolások, technikai és műszaki szempontok és ezek változása.⁹⁵

A történeti és a hatályos védjegyfogalom rendkívüli módon hasonlóak. Már a Szladits Károly által pontosan meghatározásra kerülnek az oltalmazhatósághoz szükséges fogalmi elemek, alapvető feltételek. Többek között már ekkor megjelenik a védjegy megkülönböztető képességének a szükségessége, amelynek hiányában az oltalmat meg kell tagadni az adott megjelöléstől.

Fent áttekintettem a szellemi alkotások jogán belül elhelyezkedő, egyre nagyobb önállóságra szert tevő védjegyjog területét, továbbá kialakulásának folyamatát. Próbáltam választ keresni a védjegyek jogilag releváns előzményeinek kérdésére.

Napjainkban egyre inkább előtérbe kerül a védjegy, mint árujelző használata, azonban ma már közvetve vállalati jelző is, mivel nem csupán az adott terméket, szolgáltatást minősíti, hanem az azokat kibocsájtó vállalatokat is.

Megállapítható, hogy a védjegyoltalom egy rendkívül jelentős versenyeszköz a vállalatok számára. Az adott védjegy, úgymond az adott vállalat által képviselt márka, termék, brand, arculata, mivel a céget erről ismerjük fel.⁹⁶ A rossz védjegy nehezen nyeri el a fogyasztók bizalmát.⁹⁷

⁹² <http://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201101-pdf/03.pdf>.

⁹³ Uo.

⁹⁴ *Védjegyoltalom a gyakorlatban – tanácsadás, tippek.* <http://www.vedjegyportal.hu/> (2014. december 17.).

⁹⁵ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás: *i. m.* 15.

⁹⁶ Ld.: *Védjegyoltalom a gyakorlatban...*

⁹⁷ Uo.